

Економічна теорія

УДК 330.101

Родіонов Павло Юрійович

кандидат економічних наук

Коледж інженерії та управління НАУ

Родионов Павел Юрьевич

кандидат экономических наук

Колледж инженерии и управления НАУ

Rodionov Pavlo

PhD in Economics

College of Engineering and Management of NAU

Плосконос Ганна Миколаївна

кандидат економічних наук

Коледж інженерії та управління НАУ

Плосконос Анна Николаевна

кандидат экономических наук

Колледж инженерии и управления НАУ

Ploskonos Anna

PhD in Economics

College of Engineering and Management of NAU

**ЕВЕНТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ
ПОСТСТРУКТУРАЛІСЬКОГО ПІДХОДУ В МЕТОДОЛОГІЇ
ЕКОНОМІКИ
ЭВЕНТУАЛЬНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ПОСТСТРУКТУРАЛИСТСКОГО ПОДХОДА В МЕТОДОЛОГИИ
ЭКОНОМИКИ**

EVENTUALNIST USE POSTSTRUCTURAL METHODOLOGY APPROACH IN ECONOMY

***Анотація.** У статті досліджується можливість взаємодії філософії постструктуралізму з економічною наукою в контексті пошуку шляхів подальшого розвитку економічної методології та філософії науки. Дається характеристика поняття «постструктуралізм» та його значення для економіки. Визначено, що у роботах філософів-постструктуралістів піднімаються питання щодо економічного та політичного устрою, а також функціонування ринкової економіки. Узагальнені зв'язки між постструктуралізмом та економічною методологією, зокрема показано, що концепція методологічного плюралізму поставила під сумнів об'єктивність пізнання через зовнішній вплив на суб'єкт пізнання.*

Зроблено акцент на факті, стосовно якого питання впливу інституційного середовища піднімалося не тільки вченими-постструктуралістами, але і такими дослідниками економічної думки, як Т. Кун та Р. Коуз, що може слугувати додатковим аргументом на користь таких міркувань.

В якості перспектив взаємодії постструктуралізму та економічної методології окреслені можливості використання в економічних роботах інтертекстуального та риторичного аналізів, розробку нової концепції «економічної людини», дослідженню економічних епістем, або структур знань, а також аналізу проблем економічного знання в інформаційному суспільстві.

Досліджено сутність та можливості використання риторичного аналізу, під яким розуміється інструмент для декомпозиції наукової роботи, що базується на досягненнях літературної критики, постструктуралізму та класичної риторики.

Розглянуто поняття метафори, що є ключовим для риторичного аналізу, встановлено, що метафори в даному контексті можна поділити на ключові, педагогічні та евристичні. Систематизовано проведений Д. Маккლოსкі риторичний аналіз роботи Р. Коуза «Природа фірми». В результаті зроблено акцент на способах доведення правого характеру даної роботи, що Д. Маккლოსкі здійснює, визначаючи підхід Р. Коуза як казуїстичний та такий, що ґрунтується не тільки на фактах та емпіричних перевірках, але і на метафорах та історіях. Риторичному аналізу натомість поряд з іншими постструктуралістськими методами відведено місце інструменту, що має використовуватися з метою краще зрозуміти та оцінити роль наукової роботи, зробивши акцент на відношенні між суб'єктами пізнання.

Ключові слова: *методологія економіки, постструктуралізм, риторичний аналіз, методологічний плюралізм, економічна теорія.*

Аннотація. *В статье исследуется возможность взаимодействия философии постструктурализма с экономической наукой в контексте поиска путей дальнейшего развития экономической методологии и философии науки. Дается характеристика понятия «постструктурализм» и его значение для экономики. Определено, что в работах философов-постструктуралистов поднимаются вопросы экономического и политического устройства, а также функционирования рыночной экономики. Обобщенные связи между постструктурализмом и экономической методологии, в частности показано, что концепция методологического плюрализма поставила под сомнение объективность познания через внешнее воздействие на субъект познания.*

Сделан акцент на факте, по которому вопрос влияния институциональной среды поднимался не только учеными-постструктуралистами, но и такими исследователями экономической

мысли, как Т. Кун и Р. Коуз, что может служить дополнительным аргументом в пользу следующих соображений.

В качестве перспектив взаимодействия постструктурализма и экономической методологии указанные возможности использования в экономических работах интертекстуальный и риторического анализа, разработку новой концепции «экономического человека», исследованию экономических эпистем, или структур знаний, а также анализа проблем экономического знания в информационном обществе.

Исследована сущность и возможности использования риторического анализа, под которым понимается инструмент для декомпозиции научной работы, основанный на достижениях литературной критики, постструктурализма и классической риторики.

Рассмотрены понятие метафоры, является ключевым для риторического анализа, установлено, что метафоры в данном контексте можно разделить на ключевые, педагогические и эвристические. Систематизированы проведен Д. Макклоски риторический анализ работы Р. Коуза «Природа фирмы». В результате сделан акцент на способах доведения правого характера данной работы, Д. Макклоски осуществляет, определяя подход Р. Коуза как казуистический и такой, основанной не только на фактах и эмпирических проверках, но и на метафорах и историях. Риторическом анализа взамен наряду с другими постструктуралистскими методами отведено место инструмента, который должен использоваться с целью лучше понять и оценить роль научной работы, сделав акцент на отношении между субъектами познания.

Ключевые слова: методология экономики, постструктурализм, риторический анализ, методологический плюрализм, экономическая теория.

Summary. *The Article researches the possibility of post structuralism philosophy interaction with the economic science in the context of searching for the ways to further develop economic methodology and philosophy of the science. Term "post structuralism" is defined, and its role for economics is outlined. It has been established that philosophers-poststructuralists raise in their papers issues related to economic and political structure, as well as functioning of market economy. Connections between post-structuralism and economic methodology have been generalized, and in particular, it has been shown that the concept of methodological pluralism challenged the objectivity of learning through external impact on the subject of learning.*

An emphasis was made on the fact that the issue of institutional environment influence was raised by not only scientists-poststructuralists, but also by such researchers of economical thought as T. Kuhn, R. Coase, which may serve as additional argument in favor of such opinion.

Possible applications in economic papers of inter-textual and rhetoric analysis, development of a new concept of an "economic person", research of economic epistemes, or the structure of knowledge, as well as analysis of economic knowledge issues in informational society have been outlined as the prospects of interaction of post-structuralism and economic methodology.

Essence and possibilities of using rhetoric analysis have been researched. Rhetoric analysis is understood as an instrument to decompose a scientific paper, which is based on the achievements of literary critics, post-structuralism and classical rhetoric.

A concept of a metaphor has been considered, which is the core element of rhetoric analysis. It has been found that metaphors in this context may be divided into key, pedagogical and heuristic. Rhetoric analysis of R. Coase paper "Nature of a Firm" performed by D. McCloskey has been systemized. As a result, an emphasis has been made on the tools that prove the legal nature of this paper. Such legal nature was proven using R. Coase's approach as casuistic

and such that is based not only on the facts and empiric verifications, but on the metaphors and histories as well. Therefore, rhetoric analysis along with the other poststructuralist methods was given a place of the instrument that has to be used in order to better understand and evaluate the role of a scientific paper making emphasis on the relation between the subjects of learning.

Key words: *methodology economy, post-structuralism, rhetorical analysis, methodological pluralism, economic theory.*

Постановка проблеми. Розвиток економічної науки протягом ХХ ст. характеризувався домінуванням ідеалів та принципів досліджень, характерних філософії модернізму. Застосування методів пізнання, притаманних природничим наукам, широке розповсюдження математичного апарату, нарешті – хоча і подекуди формальне – проте офіційне використання критерію фальсифікації дозволило економістам досягти вагомих результатів, що зумовило перетворення економічної теорії у провідну суспільну науку.

Проте, починаючи з другої половини ХХ ст. на зміну філософії модернізму прийшов постмодернізм, в основу якого серед іншого були покладені ідеї філософів-постструктуралістів, а з початком ХХІ ст. і метамодернізм. З часом, з'явилися перші роботи, присвячені філософії науки та економічній теорії, в основу яких було покладено концепти постмодернізму.

Зважаючи на досягнення модерністського проекту в економіці, та приймаючи до уваги останні роботи, що пов'язані з філософією та методологією, на нашу думку необхідно дослідити можливості філософської концепції постструктуралізму як чинника для розвитку економічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед авторів, що займалися дослідженням філософських та методологічних проблем науки, слід відзначити І. Лакатоса (Lakatos, 1967), П. Фейєрабенда (Feuerabend, 1975) та Р. Рорті (Rorty, 1997). Вагомий внесок до постструктуралізму та значущі праці залишили Ж. Деррида (Derrida, 1967), М. Фуко (Foucault, 1969), Ж. Бодрийяр (Baudrillard, 1972) та ін. Проблеми методології економіки досліджували М. Блауг (Blaug, 1994), Д. Хаусман (Hausman, 2012), Д. Макклоскі (McCloskey, 2015), І. Болдирєв (Boldyrev, 2011), Р. Коуз (Coase, 2015), А. Кламер (Klamer, 2015) та В. Д. Базилевич (Bazilevich, 2015). Проте слід звернути увагу на той факт, що зазначені вище автори у своїх працях здебільшого розглядали методологічні засади наукових досліджень крізь призму модернізму, натомість питання щодо можливості практичного застосування ідей філософії постструктуралізму в економічних дослідженнях залишається невирішеним.

Формулювання цілей статті. Основною ціллю статті є вивчення можливості взаємодії постструктуралізму та економічної методології, для чого слід дослідити та узагальнити зв'язки між постструктуралізмом та економічною наукою, а також окреслити напрями та перспективи їх синтезу.

Виклад основного матеріалу. Поява та розвиток у другій половині ХХ ст. філософських та культурних течій, що отримали загальну назву «постмодернізм» часто вважається, серед іншого, реакцією на модернізм та притаманні йому риси. В значній мірі основою постмодернізму можна вважати постструктуралізм, ці поняття істотно пов'язані між собою і тому їх не доцільно відділяти одне від одного.

Незважаючи на стрімке проникнення постструктуралістських ідей у суспільні науки, в економічній теорії здебільшого застосовуються модерністські стандарти наукової діяльності. В той же час філософія

постструктуралізму може дати поштовх для вирішення актуальних проблем економічної науки.

Відповідно, нашим завданням буде дослідити, яким чином теорія постструктуралізму може взаємодіяти з економічною методологією та що синтез цих напрямів досліджень може привнести у розвиток економічної науки та філософії економіки загалом. Проте спершу визначимо, яким чином ми будемо трактувати дефініцію «постструктуралізм».

У загальному вигляді філософія постструктуралізму піддає реконструкції класичне уявлення щодо трансцендентального суб'єкту як елементу суб'єктно-об'єктної опозиції; скасовує такі поняття, як «центр» і «структура», натомість вводиться поняття «ризом»; філософи-постструктуралісти відкидають будь-яку методологію дослідження як історично сформованого дискурсивного продукту [1, с. 9-10]. Проте така коротка характеристика постструктуралізму залишає поза увагою значущість і можливість впливу його концептів на економічну думку. Оскільки у роботах дослідників, що можуть бути зарахованими до постструктуралістів, акцент часто робиться на дослідженні суспільства з точки зору його економічної та політичної систем, критичного аналізу теорії пізнання та функціонування сучасної науки, вивченню питань, пов'язаних з історією людства та становлення капіталізму, їх надбання можуть бути цікавими і для вчених економістів та методологів.

Зазначимо, що постмодернізм є більш широким поняттям порівняно с постструктуралізмом, проте у даній роботі ми будемо вживати поняття «постмодернізму» та «постструктуралізму» в одному змістовному значенні, що зумовлено великою кількістю спільних позицій між ними.

Намагаючись зробити внесок у розвиток економічної методології через її синтез з філософією постмодернізму, виникає ситуація, коли більшу увагу слід приділити аргументації необхідності та прикладам такої взаємодії.

Як зазначає спеціаліст у галузі економічної методології О.І. Ананьїн, постмодерністська постановка питання щодо методу і методології відштовхувалася від концепції методологічного анархізму П. Фейерабенда. Принцип методологічного плюралізму у контексті постмодерністської концепції науки призвів до радикального перегляду відносин між об'єктом і суб'єктом пізнання. Якщо мотивація суб'єкта пізнання визначається правилами гри, що склалися у науці і якщо ці правила гри залишають за ним свободу інтерпретації предмета пізнання і свободу вибору методу дослідження, то говорити про об'єктивність пізнання стає недоцільним [2, с. 425].

Наведене твердження наскрізно проходить через всі роботи філософів науки та методологів, що працювали у постмодерністському руслі, хоча і є не єдиною корисною ідеєю в контексті розвитку економічної думки. Для більшої об'єктивності слід зазначити, що питанням впливу зовнішнього оточення на пізнавальну діяльність дослідника цікавилися не тільки філософи-постструктуралісти.

Так, за думкою історика та методолога економічної науки М. Блауга [2, с. 80], недовіра до когнітивних факторів порівняно з факторами соціологічними як до детермінантів поведінки в науці, що має вплив на вибір серед декількох наукових теорій, простежувалася ще у праці філософа науки Т. Куна «Структура наукових революцій» [4].

До питання ролі інституційних факторів у процесі наукового пізнання звертався і Р. Коуз у своїй лекції «Як економісти мають обирати». Так, в зазначеній праці акцентується увага на небезпеці, що виникає у результаті застосування стандартів професії економіста, що встановлюються професійними організаціями, такими як університети та професійні спільноти. Відповідно, навіть всередині університетів має зберігатися значний ступінь автономії шкіл та факультетів [5, с. 36-37].

Фактично Р. Коуз звертає увагу на проблему впливу інституційного середовища на діяльність вченого та процес наукового пізнання.

Однак саме у роботах постструктуралістів, виходячи з їх критики раціоналізму та логічного позитивізму, зазначені питання щодо ролі інституційного оточення в процесі дослідження набувають значення детермінантних факторів впливу на наукову діяльність. Таким чином, постмодерністська критика науки серед іншого базується на тому факті, що суб'єкт пізнання знаходиться під впливом оточуючого середовища. Безпосередньо у контексті економічної науки, на думку О.І. Ананьїна, постмодерністська позиція зводиться до наступних чинників:

- відкидання великої, тобто традиційно нормативної методології як особливого типу знання, що вносить у науку істинно науковий метод пізнання;
- визнання принципу методологічного плюралізму, що залишає за вченим право самому визначати метод досліджень;
- визнання малої методології як сукупності знань щодо конкретних технологій наукового аналізу;
- установка на визначення фактичної методології економічних досліджень на основі опису та інтерпретації наукового дискурсу або історії економічної думки [2, с. 425-426].

Беручи до уваги наведені вище чинники, спробуємо проаналізувати праці постструктуралістів та окреслити, в який спосіб цей філософський напрям може взаємодіяти з економічною методологією (рис.1). Так, цікавою серед іншого є можливість використання інтертекстуального аналізу, що дозволяє розглядати наукову працю як «інтертекст», або як діалогічну взаємодію текстів, за допомогою якої автор надає своїй праці відповідне змістовне наповнення [1, с. 48-62].

Рис. 1. Взаємодія постструктуралізму та економіки

Джерело: складено автором на основі [1, с. 48-62; 6, с. 12-16]

Приймаючи до уваги критику «Ното Economicus» від Ж. Бодрийяра, перспективною видається розробка моделі поведінки людини, яка буде більш наближеною до реальності та більшою мірою відповідати на запити економічної науки [6, с. 16]. Вагоме значення можуть стати праці, які залишив М. Фуко. Зокрема, він розглядав еволюцію економічного знання в контексті зміни епістем – позаособистісних логічних структур, що обумовлюють можливість і характер як абстрактних наукових, так і позанаукових, повсякденних знань [6, с. 12]. Зокрема вивчення, яким чином побудовані економічні системи знань дозволить досліджувати економіку як науку, що обумовлена історично культурним контекстом. Нарешті, роль та значення наукового знання в інформаційному суспільстві досліджував Ж. Ф. Ліотар, відповідний розвиток або залучення окремих елементів його праць стати також цінними для економічної методології [6, с. 14].

Окреме місце серед робіт, що пов'язані з філософією постмодернізму та можуть мати вплив на економічну науку займає риторичний аналіз,

запропонований Д. Макклоскі з метою дослідити, яким саме чином вчені переконують свою аудиторію у власній правоті, використовуючи риторичні прийоми та мову. Враховуючи велику увагу, яку приділяють постструктуралісти питанням мови як посередника в процесі наукової діяльності, розглянемо далі у нашій роботі сутність та особливості риторичного аналізу.

Так, Д. Макклоскі, виклавши свої ідеї у праці «Риторика економічної науки», стала одним з перших дослідників, що запроваджували постмодерністський підхід у економічній науці [7]. Використання риторичного аналізу, основою якого слугували досягнення літературної критики, власне постмодернізму та надбань класичної риторики для аналізу наукових праць викликало серйозний резонанс в середовищі економістів та започаткувало дискусію щодо можливостей постмодернізму як філософської основи майбутнього розвитку методології економіки.

Зауважимо, що слідуючи Д. Макклоскі, ми маємо відділяти риторичний аналіз тексту від філософського. На підтвердження цієї думки Д. Макклоскі наводить цитату Р. Ланема, згідно якої ми маємо бути в змозі перемикатися з філософської позиції на риторику для того, щоб розуміти, про що йде мова у тексті та яким чином він досягає своєї головної на думку автора мети – тобто переконує [7, с. 6-7].

Проте, розглядаючи роботу Д. Макклоскі, філософ та методолог суспільних наук І. А. Болдирєв звертає увагу на той факт, що її робота сприяла відходу від нормативності у методології, відкривши дорогу новим методам і підходам. Економічна наука почала трактуватися як множина неоднорідних і соціально сконструйованих дискурсів, що створюються конкретними колективами вчених і підлягають інтерпретації [8, с. 61], а це вже є характерною ознакою постструктуралізму.

Важливе місце у праці Д. Макклоскі займає поняття «метафора», що набуває значення одного з типів аргументації, поряд з фактом, логікою та історією, утворюючи «риторичну тетраду» [7, с. 27]. «Факти і логіка присутні в економіці,» – говорить Д. Макклоскі, і продовжуючи зауважує: «Проте серйозна аргументація в економічній науці використовує і метафори, і історії».

Так, Д. Макклоскі пропонує розглядати математичні моделі, статистичні тести та ринкову аргументацію в якості троп, або риторичних фігур – метафор, аналогій і звернень до авторитету. «Економічна критика в тому вигляді, як вона представлена в даній роботі – це не спроба взяти в облогу економічну теорію з ціллю продемонструвати, що вона не досконала через те, що не користується риторикою», зазначає Д. Макклоскі, та продовжує: – «Літературна критика економіки – всього лише спроба показати, яким чином економіка досягає своїх результатів» [7, с. 26].

Нідерландський економіст А. Кламер, розвиваючи ідеї Д. Макклоскі, пропонує розглядати економічну науку як «простір розмов», та коментуючи її метафоричний характер, виділяє наступні типи метафор:

- педагогічні, що слугують для прояснення і уточнення опису;
- евристичні, які являються каталізаторами мислення, спонукаючи дослідників розглянути те або інше явище під новим кутом зору;
- ключові, тобто центральні концептуальні схеми, які використовуються для тлумачення світу [9, с. 191-193].

Таким чином, Д. Макклоскі, проводячи риторичний аналіз здійснює своєрідну декомпозицію наукового тексту, що в значній мірі ґрунтується на класичній риториці, для чого визначає стиль автору, розміщення матеріалу та характер наведених аргументів, а це в свою чергу має підвищити наше розуміння тексту, що аналізується.

Для кращого розуміння підходу Д. Макклоскі прослідкуємо, у чому полягає сутність даного методу на прикладі риторичного аналізу класичної статті Р. Коуза «Природа фірми» [10], що був здійснений у роботі «Риторика економічної науки», для чого систематизуємо основні викладені там ідеї та твердження (табл. 1).

Таблиця 1

Риторичний аналіз статті «Природа фірми»

Складова класичної риторики	Характеристика складової
Елокуція (стиль)	1. Автор використовує мову «високочолої» економічної науки, використовуючи традиційні для економіки формулювання («за інших рівних умов», «як наслідок», «має тенденцію») 2. У роботі автором також застосовується правова, подекуди змагальна риторика (відкидання автором існуючих ліній аргументації шляхом перерахування альтернатив; апеляції до політики актуальності на противагу академічній риторичі; активне використання фактів з реального світу).
Диспозиція (розміщення матеріалу)	На думку Д. Макклоскі, у своїй роботі Р. Коуз застосовує модель «судового спору»: привертає увагу читача до наявних проблем (exordium), згодом слідує опис фактів (narratio), відділення фактів суперечливих від тих, що мають беззаперечний характер (partitio), доказ (probatio), зокрема автор доводить свою ідею щодо основної причини створення фірм, спростування (refutatio), де відкидаються інші варіанти відповіді на поставлене автором запитання, і нарешті висновок (peroratio) – апеляція до риторичі наукового експерименту та ствердження щодо того, що новий спосіб вивчення фірми науково «керований»
Інвенція (підбір аргументів)	В даній праці застосовується інвенція, що має переважно економічний характер, автор «створює» нову аудиторію – юридично освічених економістів або юристів з економічним ухилом (розгляд проблем з точки зору альтернативних видатків, контрфактична аргументація).

Джерело: складено автором на основі [7, с. 119-136]

Здійснюючи аналіз, Д. Макклоскі зауважує, що Р. Коуз «Перевертає ієрархію, яка існує між теорією і практикою», в той же час економіка Р. Коуза «Ближче до права, ніж до кодифікації». Таким чином, на думку Д.

Макклоскі «Підхід Р. Коуза до економічної науки саме казуїстичний; він шукає історії і метафори, факти і логіку, що підходять до випадку, який розглядається». Під «казуїстичним» Д. Макклоскі тут розуміє пов'язане зі здоровим глуздом та загальною мораллю, на противагу тим недолікам, що на її думку присутні в логічному позитивізмі [7, с. 135-136].

Зробивши акцент на характері аргументації Р. Коуза, який передбачає залучення великої кількості фактів реального світу, звертаючи увагу на структуру роботи «Природа фірми», що має спільні риси з моделлю судового спору, а також зваживши на загальний стиль праці, Д. Макклоскі робить цілком слушний висновок щодо правового характеру досліджуваної роботи.

Загалом, проведення риторичного аналізу ми можемо звести до наступних положень. Так, Д. Макклоскі пропонує розглядати наукові тексти як такі, що мають метафоричний характер, а відтак піддаються літературному та риторичному аналізу. Як зазначає А. Кламер, риторичний підхід пов'язаний з методом герменевтики, що спонукає тих, хто вивчає економічну науку трактувати значення, які породжуються словами і текстами [9, с.154-155].

Риторичний аналіз дозволяє вивчати особливості, що існують безпосередньо між суб'єктами пізнання і ведуть до складності трактування та розуміння сторонніх ідей. Під час риторичного аналізу наукових праць здійснюється їх декомпозиція, що дозволяє виявити можливі внутрішні суперечності у роботі та спосіб, в який автор переконує у своїй правоті.

Використання риторичного аналізу дозволяє отримати нове розуміння економічної теорії, а вивчення способів аргументації, які використовує автор праці призводить до появи нових наукових запитань, що також є досягненням на шляху економічного теоретизування, адже як зазначав філософ науки М. Полані: «Ставити в ході дослідження гарні запитання – ознака наукового таланту» [11, с. 55-56].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Дослідивши можливі варіанти використання ідей постструктуралізму в якості чинників для розвитку економічної методології, ми можемо говорити наступне. Так, значущими концептами філософії постструктуралізму для економічної методології є відкидання єдиної нормативної ідеології; акцент на суб'єктивізмі в науковій діяльності; запровадження принципу методологічного плюралізму. Загалом пропонується розглядати науку, і зокрема економічну науку, як соціальний конструкт.

В перспективі ми бачимо можливість отримати новий поштовх для розвитку економічної методології за рахунок застосування різноманітних напрямів постструктуралізму, серед яких можемо назвати роботу над новим підходом до моделі економічної людини, дослідження епістемі економічних знань, роботу в напрямку вивчення місця економічних знань в інформаційному суспільстві. Окремо слід виділити застосування риторичного аналізу, який дозволяє з'ясувати структуру та способи аргументації, що застосовуються у роботі, отримати новий погляд на наукову працю, розглядаючи її в контексті відношень між суб'єктами пізнання та їх методами переконання у власній правоті.

В цілому, незважаючи на складний процес синтезу постструктуралізму з економічною методологією, окремі концепти постмодернізму мають стати додатковим інструментом для наукової рефлексії. Це дозволить заново поглянути на проблеми і досягнення економічної науки, призвівши до появи нових теоретичних та практичних розробок.

Література

1. Дьяков А.В. Философия пост-структурализма во Франции. — Нью-Йорк.: Издательство "Северный Крест", 2008. — 364 с.
2. Лебедев С.А. Философия социальных и гуманитарных наук. Учебное пособие для вузов / Под общ. ред. проф. С.А. Лебедева. М.: Академический Проект, 2006. — 912 с. («Gaudeamus»).
3. Блауг М. Методология экономической науки, или Как экономисты объясняют. Пер. с англ. / Науч. ред. и вступ. ст. В.С. Автономова. — М.: НП «Журнал Вопросы экономики», 2004. — 416 с.
4. Кун Т. Структура научных революций. С вводной статьей и дополнениями. 1969 г. - М.: Прогресс, 1977. — 300 с.
5. Коуз Р. Очерки об экономической науке и экономистах / пер. с англ. М. Марков; науч. Ред. Д. Расков. — М.; СПб: Изд-во Института Гайдара; Изд-во «Международные отношения»; Факультет свободных искусств и наук СПбГУ, 2015. — 288 с.
6. Зарубина Н. Н. Социально-экономическая проблематика в теориях постмодернистского типа / Социологические исследования. 2012. №11, С. 9-19.
7. Макклоски Д. Риторика экономической науки. Второе издание [Текст] / пер. с англ. О. Якименко; науч. ред. перевода Д. Расков. — М.; СПб: Изд-во Института Гайдара; Издательство «Международные отношения», Факультет свободных искусств и наук СПбГУ, 2015. — 328 с.
8. Болдырев И. А. Экономическая методология сегодня: краткий обзор основных направлений / Журнал новой экономической ассоциации. — 2011. - № 9. — С. 47–70.
9. Кламер А. Странная наука экономика: приглашение к разговору / пер. с англ. И. Дягилевой; науч. ред. перевода Д. Расков. — М.; СПб:

Изд-во Института Гайдара; Издательство «Международные отношения», Факультет свободных искусств и наук СПбГУ, 2015. — 336 с.

10. Коуз Р. Фирма, рынок и право / [Р. Коуз; пер. с англ.]. – М.: Новое издательство, 2007. – 224 с. – Библиотека Фонда «Либеральная миссия».
11. Полани М. Личностное знание: на пути к посткритической философии: Пер. с англ. / Майкл Полани; Общ. редакция В. А. Лектроского, В. И. Аршинова. – М.: Прогресс, 1985. – 344 с.

References

1. Dyakov A.B. (2008), The philosophy of post-structuralism in France. - New York: Publishing House "Northern Cross" (In Rus.)
2. Lebedev S.A. (2006), Philosophy of Social and Human Sciences. In S.A. Lebedev (Ed.). Textbook for high schools. Moscow: Academic Project ("Gaudemus"). (In Rus.)
3. Blaug M. (2004) The methodology of economic science, or How economists explain. Moscow: NP "Journal of Economic Issues" (In Rus.)
4. Kuhn T. (1964), Structure of scientific revolutions. With introductory article and additions. M.: Progress. (In Rus.)
5. Coase, R. (2015), Essays on economics and economists. International Relations Publishing House, Faculty of Liberal Arts and Sciences, St. Petersburg State University (In Rus.)
6. Zarubina N.N. (2012), Socio-economic problems in postmodernist theories. Sociologicheskie issledovaniya (Sociological research), 11, 9-19 ((In Rus.)
7. McCloskey D. (2015), Rhetoric of economic science. Second edition. International Relations Publishing House, Faculty of Liberal Arts and Sciences, St. Petersburg State University (In Rus.)

8. Boldyrev I.A. (2011), Economic methodology today: a brief overview of the main areas. Zhurnal novoj jekonomicheskoy asociacii (Journal of the new economic association), 9, 47–70 (In Rus.)
9. Klamer A. (2007), Strange Science Economics: An Invitation to a Conversation. International Relations Publishing House, Faculty of Liberal Arts and Sciences, St. Petersburg State University (In Rus.)
10. Polanyi, M. (1985), Personal Knowledge: Towards a Post-Critical Philosophy. M.: Progress (In Rus.)
11. Coase, R. (2007), Company, market and law. Trans. from Eng. [Firma, rynek i pravo], A new publishing house, Library Foundation «Liberal Mission», Moscow, 224 p. (In rus.)